

Beslut

2023-06-29

1 (5)

Dnr SI 2022:11450

Huvudman

Sigtuna Skolstiftelse
styrelsen@sshl.se

Ärendet

Tillsyn av Sigtunaskolan Humanistiska Läroverket, fristående gymnasieskola i Sigtuna kommun.

Beslut

Anmärkning

Skolinspektionen tilldelar med stöd av 26 kap. 11 § skollagen (2010:800) Sigtuna Skolstiftelse en anmärkning avseende brister rörande avgiftsfri utbildning. Sigtuna Skolstiftelse ska senast **den 1 februari 2024** vidta de åtgärder som huvudmannen bedömer är nödvändiga för att avhjälpa påtalad brist. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen.

Beslutet om anmärkning får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Om ärendet

Skolinspektionen har utifrån uppgifter om eventuella missförhållanden inlett en tillsyn av Sigtunaskolan Humanistiska Läroverket i Sigtuna kommun.

I tillsynen har Skolinspektionen kontrollerat om verksamheten vid Sigtunaskolan Humanistiska Läroverket följer gällande bestämmelser om avgiftsfri utbildning.

Skolinspektionen har inhämtat ett skriftligt yttrande från Sigtuna Skolstiftelse, som är huvudman för skolan. Skolinspektionen har därefter begärt kompletterande yttrande från huvudmannen.

Motivering till beslutet

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar (2 kap. 8 § skollagen). Vidare ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten (4 kap. 7 § skollagen).

Anmärkning

Avgiftsfri utbildning

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av uppgifterna framgår i huvudsak följande. Sigtunaskolan Humanistiska Läroverket har fakturerat vårdnadshavare till sistaårselever en kostnad om 7 500 kr för ett så kallat studentpaket. Alternativ för att delbetala, tacka nej eller att få bidrag till kostnad finns inte angivet på räkningen.

Sigtuna Skolstiftelse har fått yttra sig över uppgifterna och anför bland annat följande. Sigtunaskolan Humanistiska Läroverket är en internatskola med elever som inte har sina vårdnadshavare i närheten. Skolan har därför under flertalet år stöttat eleverna och deras vårdnadshavare med diverse aktiviteter inför den kommande studentexamen. I syfte att göra Sigtunaskolan Humanistiska Läroverket till en inkluderande skola erbjuds alla avgångselever, även de som inte bor på internatet, möjlighet att delta i studentevenemang. Eftersom dessa aktiviteter inte är kostnadsfria tar skolan ut en avgift på 7 500 kr per elev för deltagandet. Faktura skickas ut till samtliga vårdnadshavare. Det är skolan som fakturerar eleverna. Studentpaketet består av abiturientmössa, studentmössa, 50-dagars-gala med trerätters middag samt underhållning, gubbskiva, studentbal, transporter till och från balen, porträttfoto vid balen samt ständigt medlemskap i Förbundet Sigtunaföräldringar och föreningens föräldringnål. Det är frivilligt att köpa studentpaketet men det är inte möjligt att enbart köpa enstaka delar eller produkter i studentpaketet. Skolans personal besöker alla avgångsklasser och informerar om vad som ingår i studentpaketet samt informerar om att det är frivilligt att köpa detta. Eleverna får även denna information när de provar abiturientmössan och studentmössan. Skolan skickar dessutom ut ett brev med information om studentpaketet innan fakturan skickas.

Därtill anför Sigtuna Skolstiftelse att samtliga evenemang arrangeras av skolan samt sker på kvällstid och ligger utanför den ordinarie undervisningen. Samtliga aktiviteter är vidare frivilliga att delta i. Studentbalen äger rum på en herrgård och lokalen hyrs av skolan, som blir fakturerad för lokalhyran samt maten. Både gubbskivan och 50-dagars-galan äger dock rum i skolans lokaler. Till största del är det skolans personal som arbetar under dessa evenemang. Skolan hyr dock in trubadur, DJ och fotograf, vilka skolan faktureras för. Transport till och från studentbalen anordnas av extern part och

det är skolan som betalar fakturan för detta. Det förekommer viss förberedelse i form av tal till mentorer och lärare inför evenemangen. Dessa förberedelser sker emellertid utanför skoltid. Inga lärare är involverade i anordnandet och planeringen av dessa evenemang. Personal som arbetar under internatets verksamhet, deltar emellertid i förberedelserna samt under evenemangen. Detta gör de i tjänsten.

Rättslig reglering

Av 1 kap. 3 § skollagen framgår att med utbildning avses verksamhet som bedrivs av en huvudman enligt skollagen inom vilken barn eller elever deltar i undervisning och andra aktiviteter.

I 1 kap. 8 § skollagen anges att alla ska, oberoende av geografisk hemvist och sociala och ekonomiska förhållanden, ha tillgång till utbildning i skolväsendet om inte annat följer av särskilda bestämmelser i skollagen.

Av 15 kap. 17 § skollagen framgår att utbildning i gymnasieskolan ska vara avgiftsfri.

Enligt 15 kap. 18 § skollagen får det, trots 15 kap. 17 § skollagen, förekomma enstaka inslag som kan medföra en obetydlig kostnad för eleverna. I samband med skolresor och liknande aktiviteter får det, trots övriga bestämmelser i denna lag, i enstaka fall under ett läsår förekomma kostnader som ersätts av eleven eller dennes vårdnadshavare på frivillig väg. Sådana aktiviteter ska vara öppna för alla elever. Ersättningen får inte överstiga huvudmannens självkostnad för att eleven deltar i aktiviteten.

Av 17 § förordningen (SKOLFS 2002:7) om internationell gymnasial utbildning i Stockholm och Göteborg samt vid Sigtunaskolan Humanistiska Läroverket i Sigtuna framgår att huvudmannen får ta ut avgifter för utbildningen. Avgifterna får för Göteborgs och Stockholms kommuner även inkludera skolmåltider och skolhälsovård som kommunerna erbjuder och eleverna utnyttjar. Avgifterna får högst motsvara de kostnader huvudmannen har som inte täcks av statsbidraget eller, för sådan elev som är bosatt i Sverige, av ersättning från elevens hemkommun enligt 29 kap. 17 § skollagen.

I förarbetena till skollagen anges att definitionen av utbildning bör kompletteras med "och andra aktiviteter" på det sätt Skolinspektionen föreslår i syfte att ytterligare lyfta fram andra aktiviteter än undervisning som pågår under skoldagen. Sådana kan vara såväl aktiviteter som en huvudman är skyldig att erbjuda enligt skollagen, t.ex. fria skolmåltider, som sådana aktiviteter som huvudmannen inte är ålagd i skolregleringen att erbjuda, men som huvudmannen frivilligt anordnar, t.ex. skolresor eller skoldanser(...) När det gäller frågan om elevinitierade aktiviteter inom ramen för en elevorganisation ingår i utbildningen kan konstateras att ansvaret för vad som sker i skolans lokaler under skoltid alltid ligger på skollagen, t.ex. gällande tillsyn, arbetsmiljö, trygghet och säkerhet. Det som sker inom utbildningen är således huvudmannens ansvar såväl när det gäller undervisningen på lektioner som när det gäller elevaktiviteter på raster. Även om elevinitierade aktiviteter motiverade av

exempelvis religiös uppfattning som eleverna ägnar sig åt under raster under skoldagen inte leds av huvudmannen är de således en del av utbildningen på motsvarande sätt som andra rastaktiviteter (prop. 2021/22:157 s. 31-32).

Av förarbetena till skollagen anges vidare att verksamhet utanför skoltid som anordnas av eleverna på eget initiativ utgör inte utbildning enligt definitionen, t.ex. om en grupp elever träffas på skolgården och spelar fotboll efter skoldagens slut. Utbildning avser vidare endast sådan verksamhet hos en huvudman där barn och elever deltar i undervisning och andra aktiviteter (prop. 2021/22:157 s. 113).

Av tidigare förarbeten till skollagen framgår att regeringen ser behov av att förtydliga principerna om finansieringen av skolresor och andra utflykter. Skolresor och utflykter är sedan länge en naturlig del av utbildningen och ger många gånger värdefulla kunskaper, erfarenheter och upplevelser för eleverna. Utgångspunkten måste alltid vara att finansieringen av skolresor ska ske genom kommunala medel eller genom att elever helt frivilligt samlar in pengar till kostnaden om resan innebär mer än en obetydlig kostnad. Det behöver dock, enligt regeringen, förtydligas att det inte är förbjudet att låta kostnader för enstaka skolresor, utflykter eller liknande aktiviteter ersättas av elever eller deras vårdnadshavare på frivillig väg(...)Bidraget från elever eller deras vårdnadshavare måste både vara och framstå som helt frivilligt. Aktiviteterna ska vara öppna för alla elever oavsett om eleven eller dennes vårdnadshavare väljer att bidra eller inte. Det är inte godtagbart att skolan erbjuder en kostnadsfri alternativ verksamhet för de elever vars vårdnadshavare inte vill betala dessa aktiviteter. Statens skolinspektion har uttalat att ett sådant förfarande inte kan anses vara förenligt med skollagens värdegrund. Ersättningen från eleven eller dennes vårdnadshavare får i enlighet med kommunallagens bestämmelser inte heller överstiga huvudmannens självkostnad för att eleven deltar i aktiviteten (prop. 2009/10:165 s. 416).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att Sigtuna Skolstiftelse inte har följt skollagens bestämmelser om en avgiftsfri utbildning genom fakturerande av tillhandahållna studentevenemang för sistaårselever vid Sigtunaskolan Humanistiska Läroverket.

Omständigheten att huvudmannen är arrangör och att skolan anordnar evenemangen talar för att evenemangen utgör sådana "andra aktiviteter" som huvudmannen inte är ålagd enligt skollagen att erbjuda men som huvudmannen frivilligt anordnar, och därmed innefattas i begreppet utbildning. I sammanhanget har Skolinspektionen särskilt beaktat att det, såvitt framgår, är skolpersonal som bokar lokaler och transport, hyr in dj, trubadur och fotograf samt beställer mat till evenemangen. Omständigheten att evenemangen är frivilliga och sker utanför ordinarie undervisning och på kvällstid talar inte på något avgörande sätt emot att evenemangen utgör utbildning. Skolinspektionen bedömer således, mot bakgrund av ovanstående, att evenemangen får anses vara en del av utbildningen.

Skolinspektionen konstaterar vidare att skollagens bestämmelser om en avgiftsfri utbildning gäller även för grundskole- och gymnasieutbildning vid de skolor som tidigare

var riksinternatskolor. En huvudman kan emellertid ta ut avgifter för elever som läser IB-utbildning (International Baccalaureate), eftersom sådan utbildning inte ingår i skolväsendet (prop. 2014/15:39).

Av utredningen i ärendet framgår att evenemangen riktar sig till samtliga sistaårselever oberoende vilken utbildning de läser eller om de bor på internatet eller inte. Därtill framgår att skolan fakturerar samtliga sistaårselever för studentpaketet. Med anledning därav bedömer Skolinspektionen att skollagens bestämmelser om avgifter är tillämpliga i aktuellt ärende – detta oaktat huvudmannens möjlighet att ta ut avgifter för elever som läser IB-utbildning.

Skolinspektionen konstaterar att det är ostridigt i ärendet att skolan fakturerar vårdnadshavarna för samtliga sistaårselever en kostnad om 7 500 kr för studentpaketet, i vilket evenemangen ingår. Hur mycket av denna kostnad som går till respektive evenemang är inte klarlagt. Det är emellertid oväsentligt eftersom huvudmannen har uppgett att det inte är möjligt för elever att enbart köpa enstaka delar eller produkter i studentpaketet. Med beaktande därav och med hänsyn till kostnadens storlek, bedömer Skolinspektionen att 7 500 kr inte är en obetydlig kostnad.

Med anledning av att huvudmannen har anfört att det är frivilligt att köpa studentpaketet men att det inte är möjligt att enbart köpa enstaka delar eller produkter i studentpaketet gör Skolinspektionen bedömningen att eleverna måste betala för studentpaketet för att delta i evenemangen. Det är således inte frivilligt för eleverna att bidra till kostnaderna och evenemangen är därmed inte heller öppna för de elever som inte betalar för studentpaketet. I sammanhanget har det även beaktats att det av uppgiften framgår att det på fakturan som skickas ut till vårdnadshavare inte finns angivet ett alternativ till att tacka nej. Kostnaden för evenemangen har därmed inte heller framstått som frivillig för vårdnadshavarna.

Val av ingripande

Skolinspektionen får i stället för att meddela ett föreläggande tilldela en huvudman som står under dess tillsyn en anmärkning vid mindre allvarliga överträdelser av vad som gäller för verksamheten (26 kap. 11 § skollagen). Huvudmannen är då skyldig att inom viss tid åtgärda de brister som föranlett anmärkningen. Sigtuna Skolstiftelses verksamhet vid Sigtunaskolan Humanistiska Läroverket uppfyller inte författningarnas krav vad gäller avgiftsfri utbildning. Utredningen visar emellertid att elever som inte deltar i evenemangen inte går miste om någon undervisning eftersom evenemangen sker utanför skoltid och inte innefattar sådan verksamhet som direkt berör undervisning. Mot denna bakgrund bedömer Skolinspektionen bristen som mindre allvarlig och finner därför skäl att tilldela Sigtuna Skolstiftelse en anmärkning.

Beslutet har fattats av utredare Johanna Olsson.

Utredare Madeleine Åberg har varit föredragande i ärendet.